

Nr 416.

Av herr **Osberg**, *angående omorganisation av riksdagens arbetsformer.*

Den nu gällande ordningen för riksdagsarbetet har gång efter annan blivit föremål för diskussion. Åtskilliga framställningar ha även motionsvis blivit till riksdagen framförda i syfte att få en omläggning till stånd. I motiveringen till dessa motioner ha i huvudsak framförts två faktorer, nämligen tidsutdräkten med riksdagsarbetets slutförande samt att tillgänglig arbetskraft icke tages i anspråk i den utsträckning som vore önskligt. Dessa två huvudmoment i motiveringarna till gjorda framställningar sakna ej fog och torde knappast kunna jävas.

År 1916 väcktes motion i andra kammaren nr 244 av herr Molin i Dom-bäcksmark, vari han hemställde att riksdagen för sin del (efter av konstitutionsutskottet utarbetat förslag) måtte omorganisera riksdagsarbetet genom förändringar i riksdagsordningen och därav påkallade ändringar i regeringsformen på sätt han föreslagit i sin motion.

Konstitutionsutskottet yrkade avslag å här nämnda motion (vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer av fem utskottsledamöter) och hänvisade i sitt betänkande till yttranden avgivna vid 1914 års B-riksdag och 1915 års riksdag i samma ärende. Den 13 april föredrogs ärendet i första kammaren och den 29 april i andra kammaren. I den senare förekom en lång och ingående debatt, i vilken deltog ett flertal framstående ledamöter, bland dessa herr Lindhagen, som även framställde yrkande om, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte genom tillkallade sakkunnige låta undersöka, vilka åtgärder lämpligen kunde vidtagas för undanröjande av förefintliga olägenheter i riksdagsarbetets organisation, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Vid företagen votering emellan detta herr Lindhagens yrkande och utskottets hemställan segrade det förra med 97 röster mot 93. I första kammaren bifölls utskottets hemställan, sedan en av reservanterna, herr Clason, haft ordet. Han yttrade bland annat: »Jag har icke kunnat dölja för mig, att riksdagsarbetet för närvarande i flera hänseenden är på ett otillfredsställande sätt anordnat; jag finner att motionärens kritik således i vissa punkter har goda skäl för sig, och jag anser därför att man bör göra vad som kan göras för att söka utfinna möjligheter till en förbättring. Jag har därför i utskottet i år liksom i fjol framställt det förslaget, att utskottet skulle ägna denna fråga

en något närmare omprövning genom att inom sig utse delegerade för att undersöka sådana möjligheter.»

Detta av herr Clason gjorda uttalande och majoritetens i andra kammaren önskan att få till stånd en bättre arbetsmetod för riksdagen synes mig innebära ett starkt skäl för att en bättre ordning borde införas. Svenska riksdagen har under de närmast föregående 20 à 30 åren på allvar försökt att reformera både på det ena och andra området och dessa försök ha även lyckats i många fall, men hur ställer det sig med reformsträvandena för riksdagens eget vidkommande. Det förefaller som en onödigt sträng spärrpolitik här kommer i tillämpning. Folket ute i bygderna väljer den eller de personer till sina representanter i riksförsamlingen, som de anse vara mest lämpliga, under förhoppning att de skola bliva i tillfälle att genom riksdagsarbetet gagna den landsända, för vilken de blivit valda. Naturlagarna bjuda ju på föryngring av allt som skall fortbestå och en sådan föryngring är behöblig även inom riksdagen.

Vad vore med kännedom om detta faktiska förhållande naturligare än att de gamla och erfarna riksdagsmännen läto sig angeläget vara att ta hand om sina nykomna kamrater på samma sätt som en företagare anser det med sin fördel förenat att få sina anställda så fort sig göra låter kompetenta för det arbete, som bliver dem förelagt. En sådan utveckling är ju naturlig och ju viktigare ett företag är, desto angelägnare är det att nå en standard, som ligger på ett högt plan. Väljare i landet sträva efter att bliva representerade av dugligt folk för olika intressen, men vad är då mera önskvärt än att dessa representanter snarast möjligt komma till sin rätt.

I förut gjorda försök att få till stånd en reformering av riksdagsarbetet har ju syftats åt att utnyttja riksdagsmännens tid och samtidigt låta överläggningarna under utskottsstadiet draga nytta av rön och erfarenheter, som även kunna vara tillfinnandes hos en nyvorden representant. Under föregående behandling av här ifrågavarande spörsmål har ingen velat bestrida, att rättvisan kräver en omläggning till det bättre, och det bör ligga i vars och ens intresse, att alla komma till sin rätt, fränsett vilken partgruppering de än tillhöra.

Mot nuvarande arbetsordning är emellertid mycket att anmärka. Enligt riksdagsordningen tillsätts ju vid ordinarie riksdags början 7 ständiga utskott med ett sammanlagt medlemsantal av 128 från båda kamrarna, vidare väljes ett något större antal suppleanter eller inom alla utskotten tillsammans omkring 260 personer av riksdagsledamöternas hela antal 380, alltså bliva omkring 120 ledamöter icke placerade i ständigt utskott. Kamrarna tillsätta ju även s. k. tillfälliga utskott; första kammaren 2 stycken och andra kammaren 5 stycken. Önskligt vore emellertid att vid eventuell omarbetning av riksdagsordningen tillräckligt antal ständiga utskott bestämdes, så att nu gällande praxis att välja tillfälliga utskott kunde frångås. De ständiga utskottens antal bör ökas till 10 à 11 stycken med rätt för kamrarna som

hitintills att för behandling av särskilt viktig fråga tillsätta särskilt utskott. Man kan tänka sig ett ständigt utskott i stället för varje avdelning i statsutskottet med namn efter de ärenden, som nu behandlas på avdelningarna, t. ex. försvarsutskott, undervisningsutskott, socialutskott och kommunikationsutskott. Mot detta förslag kan möjligen resas den gensagan, att detta skulle försvåra budgetbehandlingen, men med god vilja kunde nog den svårigheten övervinnas. Varje utskott, som hade anslagsfrågor till behandling, kunde ju inom sig utse ett par finansdelegerade, som med gemensam kamrer hade till uppgift att under riksdagsarbetets gång övervaka budgetläget. Denna finansdelegation (eller finansutskott) kunde ju utöva den funktion, som enligt § 39 riksdagsordningen nu tillkommer statsutskottet. Denna delegation kunde ju även gemensamt med bevillningsutskottet verkställa budgetbehandlingen.

För enskild riksdagsman är det ganska svårt att utarbета och formulera förslag till erforderliga grundlagsändringar för uppnående av den bättre ordning av riksdagens arbete, som jag tillåtit mig föreslå. Men hur en omläggning än skall ske, bör utrymme beredas i de ständiga utskotten åt alla riksdagens ledamöter, antingen som ordinarie eller suppleanter. En sådan åtgärd skulle i hög grad bidra till att höja intresset för riksdagsarbetet. Möjligheten för de nykomna att övervara förhandlingarna i utskotten skulle naturligtvis kvalificera dem på ett helt annat sätt än genom att vara hänvisade till tillfälligt utskott eller att helt stå utanför utskottsarbete. Den nyvalde kommer vanligtvis in med nya uppslag och god vilja, men fara är att mången gång både uppslag och god vilja förkvävas under väntetiden på tillträde till ständigt utskott.

Önskligt vore om denna för riksdagsarbetet synnerligen viktiga fråga kunde avgöras vid innevarande års riksdag, vilken är den sista i valperioden. Kan detta ske, blir det nästa års riksdag möjligt att slutbehandla ärendet, och en ny arbetsordning kunde då komma i tillämpning redan år 1930.

Jag tillåter mig därför föreslå, att konstitutionsutskottet ville låta utarbета fullständigt förslag till omorganisation av riksdagsarbetet i så nära överensstämmelse som möjligt med den tankegång jag i förestående motivering givit uttryck åt och att till nu pågående riksdag framlägga positivt förslag.

Skulle emellertid konstitutionsutskottet icke anse sig hava tid eller på andra grunder icke vilja ingå på utarbetande av fullständigt förslag i förevarande avseende, får jag anhålla, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning i frågan.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville besluta erforderliga lagändringar för ernående av den härovan angivna nya ordningen för riksdagens arbetsformer, varvid konstitutionsutskottet torde utarbета förslag till härför behövligen lagändringar, eller, om detta icke

låter sig göra, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående omorganisation av riksdagens arbetsformer i här angiven riktning och för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 10 februari 1928.

Oscar Osberg.